

מתלהבת ממיאמי

שיחה עם הסופרת ססקיה סאסן (Saskia Sassen), שהמציאה את המונח "עיר גלובלית" (עיר עולם), שבה היא אומרת ל-Foreign Policy (FP): "אל תתמקדו רק בלונדון ובניו יורק. העולם צריך לרצות להיות ה'מיאמי' הבאה."

ראיון של כריסטינה לארסון (Christina Larson), 27 באוגוסט, 2010

בשנות ה-70 וה-80, שבהן הפשע הגיע לשיא במנהטן ובאזורים המסחריים של ערים ברחבי ארצות הברית, ואנשים מוכשרים ועשירים ברחו אל הפרברים, היתה לסוציולוגית צעירה ששמה ססקיה סאסן תחושת בטן שהדע ות הרווחות בדבר מותה של העיר הן שגויות.

סאסן, שעבדה אז כתחקירנית בעיר ניו יורק ושולטת בחמש שפות, הרבתה להסתובב בחנויות ובעסקים הקטנים שבסביבת וול סטריט. חרף הקשיים שאיתם התמודדה הכלכלה המקומית של העיר, זיהתה סאסן התפתחות של קשרים חדשים עם העולם שמעבר לניו יורק: חברות קטנות שמתמחות בפנינסים ובשיווק עם קשרים גלובליים; קהילות מהגרים עם קשרים לארצות מולדתם; ואוצרי מוזיאונים שהסתייעו ברשתות בינלאומיות. סאסן ניבאה שהעיר שכונתה "התפוח הגדול" לא תמות, וכי היא עומדת להתעורר מחדש לחיים ותהיה לה השפעה בינלאומית חזקה מאי פעם.

ב-1991 פרסמה סאסן את ספרה הראשון **The Global City**, שבזכותו זכה המונח לפופולריות. רבים היו ספקנים. ככלות הכול, ארצות הברית היתה שרויה במיתון באותה עת, ומתכננים אורבניים עדיין לא דיברו על איך להמציא מחדש אזור מסחרי או איך למשוך "מעמד יצירתי". רבים חשבו שהזדמנויות ישגשגו דווקא מחוץ לערים, והטלקומיוטינג (התקשורת עם המשרד באמצעות מסוף מחשב וכד') ייתר את הנסיעה לעבודה מדי בוקר. אולם כעבור שני עשורים הוכיחה ההיסטוריה את צדקתה של סאסן. כיום גדלה והולכת חשיבותן

של הערים, הן כמקומות שבהם אנשים רוצים לחיות והן כצמתיים גלובליים של מסחר, תרבות ורעיונות.

לרגל הפרסום של ה- **Global Cities Index 2010** של **Foreign Policy** נפגשנו עם סאן וביקשנו אותה לנקוב בשמות הזכות והמפסידות האורבניות במאה ה-21. מי תהיה הצלחה המדהימה ביותר? מיאמי בדרך לשם. מי החמיצה הזדמנות? ביירות.

Foreign Policy: מה מייחד עיר גלובלית?

סוקיה סאן: עיר גלובלית מחוללת נורמות חדשות. ושני הדברים הנדרשים לכך הם מורכבות וגיוון. לעתים קרובות למדי, במדינות ברחבי העולם, העיר הגלובלית ביותר - בעיקר ניו יורק - היא זו שבה יוצרים נורמות חדשות לאומיות ובינלאומיות.

FP: האם עיר גלובלית היא תמיד עיר-ענק (מגה-עיר), ולהפך?
סאן: אני שמחה מאוד ששאלת. רוב הערים הגלובליות הן לא ממש ערי-ענק. אחדות מהן כן, אבל עניין הגודל הוא מורכב. הגודל חשוב לעיר גלובלית כי צריך גיוון עצום במגזרים מיוחדים מאוד, מכלול שלם. כמה מהערים הגלובליות המובילות הן גדולות מאוד, כמו טוקיו או שנחאי. מצד שני, יש ערים שהן פשוט גדולות מאוד, כמו מומבאי או סן פאולו. אני לא חושבת שלאגוס היא עיר גלובלית; היא פשוט עיר ענקית. יש הרבה ערים גדולות מאוד שאינן בהכרח ערים גלובליות.

FP: האם כל עיר יכולה להפוך לעיר גלובלית?

סאן: לא, אני לא חושבת שכל עיר יכולה.

FP: מהו אם כן מרשם הפלא?

סאן: ערים גלובליות רבות בימינו הן ערי "העולם הישן". כמו לונדון או איסטנבול, שכבר אוצרות בחובן מורכבות וגיוון עצומים. מאידך, יש ערי "העולם הישן", כמו ונציה, שהן בהחלט לא ערים גלובליות כיום.

וישנה כמובן מיאמי. מיאמי אף פעם לא היתה עיר "העולם הישן", וכיום היא בהחלט עיר גלובלית. מדוע? זה מפתיע מאוד. מאיפה לה הגיוון והמורכבות? נחזור אחרנית בזמן. למען האמת, לפני שנות ה-90 מיאמי היתה מקום קטן

ואיום. היתה בה הרבה תיירות פנים ; היא היתה זולה; היא היתה מוזנחת ; והדעה הרווחת היתה שה קובנים שולטים בה. אבל קרו כמה דברים חשובים . האחד היה התשתית של סחר בינלאומי שפיתחו הקובנים במיאמי . והשני - פיתוח נדל"ן שהונע מכוחם של אנשים פרטיים אמידים מדרום אמריקה. כל אלה התרחשו בו-זמנית עם פתיחתה של אמריקה הלטינית. בשנות ה-90 ותחילת שנות ה-2000 פתחו חברות מכל קצוות העולם – הטייוואנים, האיטלקים, הקוריאנים, הצרפתים, כולם – משרדים אזוריים מרכזיים במיאמי. בשנות ה-90 גם צומצם היקף האסדרה (דרגולציה), ומיאמי היתה למרכז הבנקאות של מרכז אמריקה . אחר-כך נהייתה למרכז של אמנות ולמרכז של מעצבים, ודברים אחרים התחילו להגיע לעיר . תאגידים בינלאומיים גדולים התחילו למקם שם סניפים כדי לבנות גשר חזק לאירופה, גשר שאינו עובר בניו יורק. נוצרה תערובת של תרבויות בחלל מאוד מרוכז, שהכילה מגזרים כה רבים, וזו חוללה גיוון ומורכבות מדהימים . ברור שהמקרה של מיאמי הוא יוצא דופן.

FP: מי היא אם כן ה"מיאמי" העתידית של אפריקה?

סאן: באפריקה של תת-סהרה יש כנראה שתי ערים שאפשר לחשוב עליהן כמורכבות: האחת היא ניירובי, שבקניה, שחלק מהאדריכלות שלה עדיין משקף את היסטוריה של הקולוניאליזם הבריטי ; והשנייה היא יוהנסבורג, שבדרום אפריקה. הייתי אומרת שבשנים האחרונות יוהנסבורג יותר דינמית וניירובי לא עומדת בקצב.

FP: וה"מיאמי" של אסיה?

סאן: בסין יש ערים שצומחות במהירות , כגון שזן (Shenzhen), שהיא גם נמל וגם מקום שבו דברים מתרחשים. אבל ערים סיניות נתונות לבקרה רבה מכדי שתוכלנה להשתוות למיאמי.

שני מקרים דומים עשויות להיות סינגפור ודובאי . שתיהן בנו את עצמן בעמל רב, עם הרבה משאבים ומיזמים מוֹנְעֵי-ממשלה, יש לציין. השוק לבדו לא יכול היה לחולל את השינוי הדרוש בסינגפור ודובאי. מבחינה מסוימת כל העיר היא מיזם מונע-ממשלה – הן בנו את עצמן כערים גלובליות, וערים חשובות מאוד.

במקומות אחרים? קיטו, באקוודור; בוגוטה, בקולומביה; קאראקס, בוונצואלה – כל אלה ערים בעלות היסטוריה קולוניאלית ארוכת שנים ; הן היו צמתים חשובים, חלק מאימפריה קולוניאלית, ולכן היה להן קשר בינלאומי חזק מן המוכן. אלה הן הערים שכדאי לעקוב אחריהן.

אבל מיאמי - מקום מרוחק שצמח בבת אחת והתפרץ לפתע – זה עדיין נדיר מאוד. דובאי וסינגפור הן הדוגמאות הנהדרות היחידות שיש.

FP: איך את מסבירה אותן?

סאן: אני חושבת שדובאי וסינגפור הן מיזמים מו-נעי-ממשלה. הושקעה בהן עבודה רבה וקשה. מבחינה מסוימת סינגפור מפתיעה. מבחינה תרבותית היא לא קוסמופוליטית; מצד שני, היתה מחויבות ללמוד כמה שפות. כולם חייבים ללמוד אנגלית.

FP: האם יש ערים שהחמיצו, או מחמיצות, את הסיכוי שלהן להיות ערים גלובליות?

סאן: ביירות, אילולא נהרסה במהלך מלחמת האזרחים. ביירות היתה פעם מרכז פיננסי גלובלי ומרכז בנקאות ומסחר לכל האזור הזה. הרשתות של הלבנונים הן באמת גלובליות ומתוחכמות בצורה פנטסטית. הם בכל מקום. זה ממשיך לסייע מעט לביירות, אבל לא יכול לשנות אותה. ואני חושבת שהחלל שנוצר באזור הוא הדבר שאפשר (חלקית) לדובאי להפוך למרכז חשוב לסחר, ואחר-כך למרכז פיננסי ולעיר גלובלית.

לדובאי, כידוע לך, יש את כל הדרוש – ועכשיו גם סקי, שזה ממש מגוון - אז אפשר לתפקד שם. ולמרות זאת קשה להשקיע שם בנדל"ן לטווח הארוך. כל-כך הרבה אנשים שעובדים במומבאי מעדיפים לחיות בדובאי. הטיסות מדובאי למומבאי **מדהימות!** והמטוסים מלאים באנשי עסקים! טסתי לשם. המחלקה הראשונה היא פנטסטית, ולא צריך לחכות הרבה בין טיסה לטיסה כי יש המון תנועה בין שתי הערים האלה.

FP: ואירופה הקשישה היא כבר לא מעניינת?

סאן: אני חושבת שקופנהגן, במידה מסוימת, נהפכת לדובאי של אירופה. אני מתה על הדימוי הזה. הדברים האלה משעשעים אותי מאוד. פעם לונדון היתה קרש הקפיצה לאירופה. החברות היפאניות, ההולנדיות, הגרמניות, הספרדיות,

האיטלקיות, אפילו חברות צרפתיות – אם הן רצו לפעול באירופה הן התמקמו בלונדון.

אבל כיום, לא צריך את קרש הקפיצה הזה. קופנהגן וציריך הן שתי ערים שנהיו מאוד אטרקטיביות לחברות מכל מיני סיבות, בין אם חברות אירופיות או חברות ממקומות אחרים בעולם. ולכן הן מתמקמות בקופנהגן, שהיא עיר נוחה מאוד; יותר זולה, מאורגנת היטב, ומדורגת כאחת הערים ב"טופ" במונחי אמינות; הגנות על משקיעים; היא טובה בכל המובנים. וציריך, אני לא יודעת אם היית בציריך, אבל אם אפשר לחיות בציריך למה לחיות במקום אחר באירופה? היא פשוט מדהימה לגמרי.

FP: איפה גדלת?

סאן: אני גדלתי בראש וראשונה בחמש שפות. חייתי בהולנד, ארגנטינה, ואיטליה, ואחר-כך למדתי בצרפת, באתי לארצות הברית, וחזרתי לצרפת. אז מדובר בכאלה מין חיים. אני מדברת כמו ילידה של בואנוס איירס, שהיא עיר מיוחדת.

FP: את מוכנה לנחש איך ייראה דירוג הערים הגלובליות של **FP** בעוד 15 שנה?

סאן: אני חושבת שרבות מהערים הגלובליות החשובות בימינו ישמרו על מעמדן. ברור שתהיה תזוזה מסוימת בהשפעה היחסית שלהן. ויהיו מגמות, כגון שיפור מעמדן של דובאי ושל קופנהגן בשנים האחרונות. או סינגפור – לפני 15 שנה סינגפור היתה שונה לגמרי. אולי היא נראתה אותו דבר, אבל היא היתה עיר גלובלית מסוג אחר. בעצם היא לא היתה עיר גלובלית.

איסטנבול תהיה חשובה מאוד. תראי מי המשקיעים הגדולים באיסטנבול היום? הם באים מהמערב ומהמזרח. המזרח כולל את קזחסטן, סין, רוסיה, בולגריה; זה פשוט יוצא דופן.

דבר אחר שמתרחש הוא כמובן סין. בעתיד, אני חושבת שסין והערים הסיניות יזכו לחשיבות רבה עוד יותר.

FP: האם ערי-הענק "החדשות" יהיו ערים גלובליות? עד 2030, נראה מיזמים של מקינסי אנד קו (McKinsey and Co.) ב-221 ערים בסין, עם אוכלוסייה של למעלה ממיליון נפש.

סאסן: אלה לא יהיו ערים גלובליות במובן דומה – הן תהיינה ערים גלובליות *סיניות*. כוונתי היא שבייג'ין לעולם לא תהיה עיר גלובלית **של העולם**, אלא עיר גלובלית **בעולם**. ההבדל הוא שכדי להיות עיר גלובלית **של** העולם היא צריכה להיות יותר מופרטת, יותר מגוונת מבחינה אתנית ולינגואיסטית. בייג'ין עדיין הומוגנית למדי. אותו דבר עם טוקיו. טוקיו אף פעם לא נהייתה עיר גלובלית **של** העולם. היא לא. אבל להיות עיר גלובלית **בעולם**, זה עוצמתי מאוד. בסין, רק הונג קונג היא **של** העולם, כי היא מפתחת קשרים גלובליים מזה מאה שנים.

FP: אז אין "מיאמי" ביבשת סין?

סאסן: אם תגלי עיר כזאת ספרי לי.

*ססקיה סאסן היא פרופסור לסוציולוגיה באוניברסיטת קולומביה ופרופסור אורחת בלונדון סקול אוף אקונומיקס לכבוד יובל המאה. היא חיברה כמה ספרים בהם **Territory, Authority, Rights: From Medieval to Global Assemblages** שראה אור לאחרונה. כריסטינה לארסון היא עורכת פרילנסרית של **Foreign Policy** ועמיתה ב-*the New American Foundation*.*